

Underbilag til svar nr. 4.

Hvor hyppigt indtræder socialbegivenhederne arbejdsløshed, sygdom og ulykkestilfælde, og i hvilket omfang medfører de tab af indkomst?

Mellem arbejdsløshed og sygdom som socialbegivenhed er der visse karakteristiske forskelle. Mens hele befolkningen er risiko-udsat med hensyn til at pådrage sig forskellige arter af sygdomme, betragtes arbejdsløshed kun som en begivenhed, der kan ramme lønmodtagere. Selvstændige er pr. definition afskåret fra at blive arbejdsløse. Tilbagegang i omsætning, tab på grund af konkurrence, konjunkturtilbageslag, misvækst m. v. kan på mange måder sammenlignes med manglende beskæftigelsesmuligheder for lønmodtagere. Sociallovgivningen har dog aldrig betragtet disse begivenheder som „sociale“. Der er derfor heller ikke opbygget noget apparat specielt for disse begivenheder. Kun i det omfang de selvstændigt næringsdrivendes levestandard falder så meget, at forsorgslovens trangskriterier er opfyldt, kan der blive tale om at udbetale underholdsydelser.¹⁾

Også på et andet punkt adskiller arbejdsløshed og sygdom sig fra hinanden. Mens arbejdsløshed altid vil resultere i tab af indkomst, behøver sygdomme ikke nødvendigvis at gøre det. Personer, der bliver uarbejdsdygtige på grund af sygdom, kan efter omstændighederne opretholde deres normale indkomster i kortere eller længere perioder i henhold til kontraktlige aftaler, f. eks. funktionærloven, medhjælperloven og lærlingeloven, eller for selvstændiges vedkommende fordi en virksomhed kan køres videre under medarbejdernes ledelse.

Med hensyn til ulykkestilfælde er situationen stort set den samme som for sygdomme.

For at vurdere disse begivenheders betydning som sociale problemer er det af interesse at undersøge, hvor hyppigt de indtræder, og i hvilket omfang begivenhederne fører til tab af indkomster.

Den hyppighed, hvormed arbejdsløshed og sygdom forekommer i den voksne danske befolkning, kan beregnes på basis af frekvensundersøgelsens materiale. Såvel arbejdsløshedsbegrebet som sygdomsbegrebet benyttes i en noget anden betydning end i den officielle danske statistik.

Arbejdsløshedens omfang måles i den danske statistik som den andel af de arbejdsløshedsforsikrede arbejdere, der på en bestemt dag står tilmeldt kassen som ledige. Anvendelsen af denne definition indebærer, at en række tilfælde, hvor en person er uden arbejde, men arbejdssøgende, falder uden for arbejdsløshedsstatistikken. Det drejer sig først og fremmest om uorganiserede, ikke-forsikrede lønarbejdere. Men også medlemmer af arbejdsløshedsforsikringen med en anciennitet på mindre end ét år, og medlemmer, der har opbrugt deres medlemsret, kan falde uden for registreringen.

Der var på forhånd grund til at antage, at personer, der er uden adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse, ville blive ramt særlig føleligt af ledighed. Det var derfor af betydning at registrere såvel hyppigheden som alvoren af ikke-dækkede arbejdsløshedstilfælde.

I stedet for at anvende den officielle arbejdsløshedsdefinition spurgte man i frekvensundersøgelsen alle interviewpersoner, der var normalt beskæftiget som lønmodtagere, om de i undersøgelsesperioden havde befundet sig i situationer, hvor de ikke kunne skaffe sig arbejde på trods af, at de var villige og i stand til at påtage sig et job.

Da undersøgelsen blev gennemført i sommermånederne i en periode, hvor beskæftigelsesniveauet var højt, måtte man forudse, at det var et ret beskedent antal arbejdsløshedsperioder, man kunne påregne at registrere blandt 2.381 undersøgelses-

¹⁾ Andre af socialforskningsinstitutets undersøgelser giver samme billede af usikkerhed omkring reglerne for de sociale ydelser. Jfr. socialforskningsinstitutets publikationer nr. 13 og 14, der viser, at befolkningen kun i begrænset omfang kender reglerne for beregning af folkepension.